

lógéppel gyarapodott gépparkunk. E korszerű eszközökkel tetszetősebb, olvashatóbb anyagok állíthatók elő, így a használati mutatók is kedvezőbbek.

A támogatás kiaknázását segítették azok az útmutatók, melyeket az ODR-könyvtárak állománybeszerzési, szolgáltatási és nyilvántartási kérdéseinek szabályozására adott ki az NKÖM könyvtári osztálya.

Könyvtárunk – mint az ODR tagja – részt vesz a rendszer közös *lelőhely-nyilvántartásában*, amelybe a megadott szempontok szerint *rendszeresen küldünk adatokat*. Ilyen módon lehetővé válik, hogy nemcsak gyűjteményünk adatbázisából kaphat információt a használó, hanem 56 tagkönyvtár közös adatbázisából is.

A támogatásból vásárolt dokumentumokat feldolgozásuk során – az azonosítás megkönnyítése céljából, illetve a könyvtárközi dokumentumszolgáltatás adatainak nyilvántartására – ODR/1–4. sz. megjelöléssel láttuk el. A sorszám jelzi, hogy az adott dokumentumot melyik (hányadik) évi támogatás révén szereztük be. Ennek segítségével tudtuk megállapítani, hogy az ODR könyvtárközi dokumentumszolgáltatása keretében milyen volt a dokumentumok kihasználtsága, emelkedett-e a hagyományos könyvtárközi kölcsönzések száma, a könyvtárközi másolati szolgáltatás, valamint az egyre nagyobb teret hódító elektronikus dokumentumszolgáltatás.

A felmérés azt mutatta ki, hogy *az ODR nyújtotta állományfejlesztéssel (a dokumentumok számának emelésével, illetve körének bővítésével, a nem hagyományos dokumentumtípus bekapcsolásával), valamint a korszerű technikai eszközök bevonásával számottevő módon emelkedett az információigénylések száma*. Amíg 1998-ban 1075 és 2000-ben 1618, addig 2001-ben már 3014 dokumentumot szolgáltatunk más könyvtáraknak. A változás nemcsak pozitív irányú, de gyorsuló mértékben növekvő is. Amíg négy év alatt megközelítőleg háromszorosára nőtt az átadott dokumentumok száma, az utolsó évben a tendencia tovább erősödött, és egyetlen év alatt megduplázódott az elküldött művek mennyisége. A legnagyobb változás a másolatszolgáltatásban történt, ebben különösen fontos szerepe volt az ODR-támogatásból beszerzett technikai eszközök használhatóságának.

Ahhoz, hogy ezen a területen még nagyobb legyen az áttörés, nagyon fontosnak tartom az

ODR népszerűsítését, többek között a Könyvtári Levelező /lap jelen rovatát. Ez széles körben nyújt lehetőséget a rendszer és a szolgáltatások megismerésére.

Összefoglalásul csupán hangsúlyozni szeretném azt a tényt, hogy az ODR, miközben hozzájárul egy-egy könyvtár állományának fejlesztéséhez és felszereltségének korszerűsítéséhez, fő célként azt teszi elérhetővé, hogy minden használó a rendszer egészének haszonélvezője lehessen. Könyvtárunk szívesen vesz részt ennek a célkitűzésnek a megvalósításában.

Könyvtárunk elérhetősége:

Webcím: www.omgk.hu

Cím: 1012 Budapest, Attila út 93.

Postacím: 1253 Budapest, Pf. 15

Telefon: (1) 489-4900

Fax: (1) 489-4939

E-mail: miltenyi@amon.omgk.hu

Nyitva tartás:

hétfőtől péntekig (kedd kivételével)

9-től 16.30-ig,

kedden 9-től 19 óráig.

Miltényi Szilárdné

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Könyvtára

A Zeneakadémia 1875. évi megalapításával egy időben alapozták meg Liszt Ferenc és egyes zeneműkiadók ajándékaiból a gyűjteményt is, amelyről pontosabb adataink csak az évkönyvek kiadásától, 1882-től vannak.

1879-ben kapott a Zeneakadémia önálló épületet, ahol 1907-ig működött. Itt nyílt mód a könyvtári állomány módszeres fejlesztésére. 1880-ban már négyezer zenemű és száznyolcvan könyv volt a könyvtárban. Az ekkori alapszabály szerint „a könyv- és zeneműtárat csak a tanintézet tisztviselői, tanárai, rendes növendékei használhatják”. Ekkor készült el az első könyv alakban megjelent katalógus, amely ezeregyszáz kötetet tartalmazott. 1886-ban hunyt el Liszt Ferenc, aki egész budapesti hagyatékát végrendeletileg a Zeneakadémiára hagyta, egyebek mellett több mint háromezer zeneművet és kétszáz könyvet. Ez a hagyaték ma az egyetem Liszt Múzeumában található. 1890-ben készült

el a következő nyomtatott katalógus, amely már hétezer kötetet tartalmazott. Ez az állomány lehetővé tette a tanszaki kézikönyvtárak létrehozását. 1891-ben megalakult az Országos Magyar Királyi Zeneakadémiai Olvasókör, amely részben a könyvtár anyagát használta, részben pedig egy külön olvasóköri könyvtárat is létrehozott. Ennek állománya az olvasókör tizenhatéves működés utáni feloszlásakor beleolvadt a központi könyvtár anyagába.

1907-ben készült el a Zeneakadémia mai épülete (Budapest VI., Liszt Ferenc tér 8.), amelynek földszintjén külön részt terveztek a könyvtár számára. Az állomány rohamosan növekedett, ebben igen nagy szerepe volt a magánszemélyek, valamint a magyar és külföldi kiadók ajándékaiknak. A minisztérium állami státust biztosított egy önálló könyvtáros számára, de beszerzésre csak nagyon szűkösen adott pénzt. Az I. világháború alatt gyakorlatilag megállt a növekedés, sőt, számos értékes mű elveszett. Újabb növekedés csak a húszas években indult meg. 1922-ben új könyvtári szervezeti szabályzat született, amely egészen 1949-ig érvényben volt. Eszerint a könyvtáros kinevezése a miniszter hatáskörébe tartozott. 1924-ben újrarendezték a könyvtár anyagát, külön szakkatalógus készült a könyvekről és a zeneművekről. Az állomány ekkor már közel nyolcvanezer egység volt. Ezekben az években hozták létre a csak helybenolvasásra szánt kézikönyvtárat, és ekkor kezdődött az összkiadások rendszeres gyűjtése, illetve a meglévő, hiányos sorozatok kiegészítése. 1928-ban dr. Prahács Margit vette át a könyvtár kezelését, és rövid megszakítással egészen 1961-ig maradt ezen a poszton. Az ő szakszerű vezetésének köszönhetően a könyvtár a II. világháborúig egyenletesen és szisztematikusan fejlődött. Ekkor vált a Zeneakadémia könyvtára az ország egyik legnagyobb zenei szakkönyvtárává, ő alapozta meg a mai Kutatókönyvtárban található ritkaság-, kézirat- és Liszt-gyűjteményt, és létrehozta a Liszt Emlékszobát, a mai Liszt Ferenc Emlékmúzeum és Kutatóközpont elődjét.

A háborús évek újabb visszaesést jelentettek, az épület és vele együtt számos könyv és kotta megsérült, illetve elveszett. A fejlődés a negyvenes-ötvenes években sem volt megfelelő. Anyagi és politikai okok miatt a könyvtár nem tudott lépést tartani a külföldi irodalommal, szüneteltetni kényszerült a legtöbb nyugati folyóirat elő-

fizetését. Ezeket a hiányokat máig is csak részben tudta pótolni. 1971-ben kapott a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola egyetemi rangot, s ezzel a könyvtár is az egyetemi könyvtár rangjára emelkedett. A hatvanas évektől, dr. Kárpáti János zenetudós igazgatása alatt megindult újabb fejlődés révén az ország legnagyobb zenei gyűjteménye lett.

1994-ben a könyvtár megvásárolta az ALEPH integrált könyvtári számítógépes rendszert. Első lépésként a Magyarországon egyedülálló számítógépes zenei adatbázis fejlesztése folyik, de a közeljövőben a rendszer más funkcióit (beszerzés, kölcsönzés stb.) is hasznosítani tudjuk.

A könyvtár központi olvasótermi egységének állománya ma kb. hetvenezer kötetnyi könyv, háromezer zenemű és mintegy tizenötezer kötet folyóirat (jelenleg 53 külföldi periodikára fizetünk elő). A kottaállomány legértékesebb részét jelentik a kritikai összkiadások, amelyek közül nem egy Magyarország egyetlen példánya. A Vörösmarty utcai Régi Zeneakadémia épületében lévő Magyar Zenetörténeti Kutatókönyvtárban a ritkaságok és a kéziratok találhatóak, ezek nem kölcsönözhetőek. A két hangtár közül a Liszt Ferenc téri épületben lévő nem nyilvános, feladata kizárólag az egyetemi oktatás segítése. A Régi Zeneakadémia II. emeletén lévő Liszt Fonotéka fogad külső látogatókat is.

A könyvtár olvasóterme nyilvános, napi olvasójeggyel ingyen látogatható. A kölcsönzésre közvetlenül jogosultak körét – gyakorlati okokból – kénytelenek voltunk korlátozni. A könyvtárhasználati szabályzat szerint olyan hivatásos muzikusok, zenetanárok vehetik igénybe ezt a szolgáltatást, akik Budapesten, illetve annak agglomerációs körzetében laknak vagy dolgoznak. A könyvtárközi kölcsönzés segítségével azonban bárki igénybe veheti szolgáltatásainkat. Egyhónapos időtartamra egyszerre legfeljebb tíz dokumentumot kölcsönzünk bármelyik könyvtárnak, iskolának, zenekarnak, kórusnak, amelyik hozzánk fordul. A kéréseket elfogadjuk könyvtárközi átkérőlap, levélben, faxon vagy e-mailben is.

Könyvtárunk az ALEPH integrált könyvtári rendszert használja. Számítógépes adatbázisunk még csak az állomány egy részét tartalmazza: a könyveknek mintegy 85 százalékát, a zeneműveknek a felét. Éppen ezért még használatban vannak – és néhány évig maradnak – a cédula-

katalógusok (betűrendes és szakkatalógusok) is. Ezeket persze csak nyitvatartási időben lehet használni.

A központi részleg állományának nagy része kölcsönözhető. Kivételt jelentenek természetesen a folyóiratok, továbbá az összkiadások. Ezekből kívánságra fénymásolatot készítünk (A/4-es oldalanként áfával együtt húsz forintért). Ugyanez vonatkozik a Kutatókönyvtár anyagára is, amely csak helyben használható. Számottevő zenekari szövegmennyiséggel is rendelkezünk, ezeket művenként kétezer forint kölcsönzési díj ellenében, csak személyesen lehet átvenni.

Könyvtárunk elérhetősége:

Webcím: www.liszt.hu

Postacím: Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Könyvtára, 1391 Budapest, Pf. 206

Fax: (1) 462-4672

E-mail:

gador@lib.liszt.hu; sziranyi@lib.liszt.hu vagy tbicsak@lib.liszt.hu

Nyitva tartás:

hétfőtől péntekig 9 és 18 óra közt

– kölcsönzés 17 óráig,

szombaton 9-től 13 óráig.

Gádor Ágnes könyvtárigazgató-helyettes

Az Európai Unió által meghirdetett **Kultúra 2000 pályázat** keretein belül az OSZK Kézirattára részt vesz a *Rinascimento virtuale – Digitale Palimpsestforschung* című nyertes programban. A nyitó konferencia 2002. február 22. és 24. között zajlott le Párizsban, a Sorbonne egyik dísztermében. A sűrűre fogott tematika legérdekesebb része az olasz kollégák által kidolgozott leírási szoftver-javaslat megvitatása volt.

Karsay Orsolya a konferenciát záró kerekasztal-beszélgetés során mutatta be a Kézirattárat, vázolván azokat a problémákat, melyeknek a megoldását a programtól remélik. Az OSZK pályázata a palimpszeszt (újrakivakart) kéziratok digitális átvilágítását célozta meg. A program kelet-európai tagjai legközelebb ez év júniusában ülnek össze Pozsonyban, hogy saját feladataikról értekezzenek.

Április 3-án elkezdődött a Kézirattár második nyertes nemzetközi pályázatának megvalósulása. A projekt az angol A.H.R.B. (arts and humanities research board) támogatásával az OSZK szláv kéziratának számítógépes feldolgozására és közzétételére szerveződött. A program vezetője Prof. Ralph Cleminson, a portsmouth-i egyetem szlavista professzora, munkatársai a Bolgár Nemzeti Könyvtár Kézirattárának szakemberei, illetve az OSZK kézirattárosai. A program célja, hogy aktíválja az OSZK régi cirill betűs állományát, amely szinte ismeretlen a tudós világ előtt.

Új adatbázis az interneten. A II. világháborúban eltűnt magyar civilek és katonák sorsáról szerezhetnek információt hozzátartozók, kutatók az elmúlt év nyarától a **www.hadifogoly.adatbanyaszat.hu** oldalon. Akkor a szovjet hadifogságba esett és a volt Szovjetunió területén fogolytáborokban elhunyt 57 ezer ember nyugvóhelyéről és halálának időpontjáról kerültek adatok a hálóra. Az orosz állam újabb kilencezer, hadifogságban elhunyt magyar állampolgár nevét bocsátotta a Hadtörténeti Intézet és Múzeum rendelkezésére 2001 végén. A neveket a KFKI ISYS munkatársai az elmúlt hónapokban egy adatbányászati módszer segítségével dolgozták fel.

A munkák során a Hadtörténeti Intézet és Múzeum Központi Irattár több más, értékes, eddig közzé nem tett adatot is összegyűjtött. Ezeket egy minden eddiginél átfogóbb, a II. világháború áldozatainak sorsát ismertető adatbázis-gyűjtemény formájában teszik közzé a világhálón, a KFKI ISYS támogatásával. A jelenleg öt adatbázist bemutató www.hadifogoly.adatbanyaszat.hu internetes oldal legjelentősebb része a már említett, magyar hadifoglyok sorsát ismertető lista. Az összeállítás részét képezi még az a két névsor, amelyben a keleti hadműveletek során, illetve a történelmi Magyarország területén elhunyt katonák és munkaszolgálatosok temetési helyéről található adatokat az érdeklődők. A szintén Oroszországból és a volt Szovjetunióból származó, magyar honfitársaink sírjának is helyet adó temetőket felsoroló gyűjteményekből a magyar halottak nyugvóhelyeiről szerezhetnek információt. (Ezek az adatbázisok azonban a megkapott anyagok pontatlansága miatt sajnos csak kevesek számára szolgálnak bővebb információval.)

Ez az adatbázis-gyűjtemény egyedülálló módon teszi lehetővé hozzátartozók, kutatók, történészek számára, hogy az internet adta lehetőségek alkalmazásával a világ bármely táján mind tisztább képet kaphassunk a II. világháború magyar áldozatainak sorsáról.